

MEDICIJNEN

2a-ijlage
A healthy business? World Health and the Pharmaceutical Industry

door Andrew Chetley

206 blz., Zed Books London 1990,

f 40,20

ISBN 0 862 3273 5 *NRC - 1307 '91*

Er bestaan op de wereld tienduizenden soorten medicijnen. Toch komen artsen voor de meeste ziekten met een stuk of 250 middelen heel goed uit. De overdaad leidt in feite alleen maar tot verwarring. Vooral in ontwikkelingslanden is van regulering inzake medicijnen nauwelijks sprake. Door gebrek aan overheidstoezicht zijn in sommige landen meer dan 50.000 middelen te koop. Een en ander gaat vaak samen met verruiming van de dosering en (contra-)indicaties, en het niet vermelden van gevaarlijke bijwerkingen en interacties. Deze misstanden belicht Andrew Chetley in zijn enige tijd gelden verschenen *A Healthy Business? World Health and the Pharmaceutical Industry*. Het is een zeer compact geschreven boek waarin hij vanuit consumenten-standpunt de rol van de farmaceutische industrie op wereldschaal belicht.

Chetley beschrijft de spanning binnen de bedrijfstak, die tegelijkertijd zakelijke belangen nastreeft en producten aflevert die de menselijke gezondheid zouden moeten bevorderen. In werkelijkheid wordt dit laatste doel door het slikken van pillen slechts in beperkte mate bereikt. In de Derde Wereld zouden voldoende voeding, huisvesting, scholing, werk en sociale zekerheid veel meer gezondheidsproblemen kunnen oplossen dan geneesmiddelen. De meeste mensen overlijden er aan armoedekwalen, zoals diarree, tbc, malaria, en cholera. Alleen al in 1990 stierven er volgens de UNESCO 14 miljoen kinderen onder de vijf jaar. Daarvan stierf 30% aan de gevolgen van diarree, 3,5 miljoen door uitdroging, 2,5 miljoen aan in principe eenvoudig te voorkomen ziektes als mazelen, luchtweg-infecties, malaria, tetanus en polio.

Ondertussen zijn de belangen in de farmaceutische wereld groot: de twintig grootste bedrijven leggen beslag op 53% van de wereldwijde medicijnen verkoop. De grootste honderd bedrijven voorzien in 95% van de (vooral westerse) behoefte.

In Nederland probeert de overheid al meer dan tien jaar de kosten van de gezondheidszorg te beteugelen. Sinds het kabinet Lubbers-I zijn de uitgaven voor de Volksgezondheid gedaald van 10% van het Bruto Nationaal Produkt in 1981 naar 9,5% in 1990. Dit werd vooral bereikt door de budgettering van ziekenhuizen. Er werd echter weinig succesvol opgetreden tegen de onnodig hoge consumentenprijzen. In Nederland behoren die tot de hoogste in Europa; men betaalt in België de helft minder voor de meeste pillen.

In tegenstelling tot ziekenhuizen mochten huisartsen bij ons tot 1 juli jl. nog onbeperkt alle preparaten voorschrijven. Het per die datum ingevoerde Geneesmiddelen Vergoedingen Systeem (GVS) moet een einde maken aan de groei van de kosten. Hierbij worden de 8.000 in Nederland toegelaten medicijnen on-

dergebracht in 'therapeutische clusters'. Alle medicamenten die beneden de gemiddelde prijs vallen, zullen door de verzekeraars worden vergoed. Voor de overige zullen patiënten moeten gaan bijbetalen.

Die bekommernissen spelen niet in de landen van de Derde Wereld waar toe Chetley zich in zijn boek bepaalt. Hoofdprobleem is dat de afwezigheid van krachtige overheden in ontwikkelingslanden een bijna ongecontroleerde marketing mogelijk maakt. Als overheden wel enige controlerende wetgeving toepassen, dan worden ze beschuldigd van ongeoorloofde inmenging in het vrijhandelsverkeer en aanzelen industrielanden niet te dreigen met investeringsstops en staking van hulpprogramma's.

Toch ziet Chetley hard ingrijpen van de nationale overheden in de Derde Wereld als enige oplossing. Zo zijn in een land als India nu nog omstreeks 20.000 preparaten verkrijgbaar. Het merendeel ervan is onnodig, of ronduit gevaarlijk. Volgens de 'essential druglist' van de World Health Organization kan men zelfs voor de meeste plattelandziekten met 40 geneesmiddelen uit de voeten. Nu is het nog zo dat een Indiër 50% van zijn gezondheidszorguitgaven besteedt aan de aankoop van (vaak ondeugdelijke) medicijnen, terwijl een Nederlander hieraan slechts 10% uitgeeft.

In dit boek blijven helaas de verflechting van de farma- en chemische industrie en kartelvorming buiten beschouwing. Feit is dat de Europese anti-kartelcommissie driekwart van de 400 miljoen boetes uitdeelt aan de chemische industrie vanwege overtredingen van de kartel-wetgeving. Voor de Tweede Wereldoorlog verdeelde ICI, du Pont en IG-Farben (nu: Hoechst, Basf en Bayer) de chemische (en farmaceutische) markt onder elkaar. En ook nu nog bestaan waarschijnlijk allerlei schimmige 'gentleman's agreements' tussen de producenten.

Lucas van der Hoeven